

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LARA 2012

MEMORANDAMU

MARAGA: 100

Memorandamu uyu u na masiatari a 11.

KHETHEKANYO YA A: RUBRIKI YA U TOLA/MAKA MAANEA (50)

KHOUDU	Khoutu 7: Vhuswikeleli ha nthesa 80 – 100% 24 – 30	Khoutu 6: Vhuswikeleli ha nthesa 70 – 79% 21 – 23½	Khoutu 5: Vhuswikeleli ho dzialo 60 – 69% 18 – 20½	Khoutu 4: Vhuswikeleli vhu fushaho 50 – 59% 15 – 17½	Khoutu 3: Vhuswikeleli ho linganelaho 40 – 49% 12 – 14½	Khoutu 2: Vhuswikeleli ha fhasi 30 – 39% 9 – 11½	Khoutu 1: U sa swikelela 0 – 29% 0 – 8½
ZWI RE NGOMU NA VHUPULANI (NV) (MARAGA: 30)	-Zwi re ngomu ndi zwa mathakheri, nahone zwa vhusiki ha nthesa. -Mihumbulo i a tokonya nahone yo vhibva. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea a si na vhuikhakhi na khatihhi, a kumedzeaho.	-Zwi re ngomu ndi zwa mathakheri nahone ndi zwa vhusiki ha nthesa. -Mihumbulo ndi ya nthasa nahone i a takadza. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea o hundwaho tshidele, nahone a kumedzeaho.	-Zwi re ngomu ndi zwi pfalaho, zwo di farana. -Mihumbulo ndi i takadzaho, i a tendisea. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea avhuudi, a kumedzeaho.	-Zwi re ngomu ndi zwo teaho, nahone zwo farana lwo linganelaho. -Mihumbulo i takadzaho i re na vhusiki vhu fushaho. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea a fushaho, nahone a kumedzeaho.	-Zwi re ngomu zwo di linganela sa zwenezwo, hu na mavhaka a xedzaho vhuumani. -Mihumbulo kanzhi ndi yo teaho, fhedzi vhusiki ho tahedzwa. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza maanea a ndinganelo, o lundhedzeaho lwo linganelaho nahone a kumedzeaho.	-Zwi re ngomu zwinwe a zwiho khagala, a zwo ngo farana. -Mihumbulo yo sekena, hunzhi i sokou dovhololwa. -A zwo ngo swikelela u vha kha Luambo lwa Hayani, nahone zwo di pulanwa/hu na mvetomveto. -Maanea ha ngo bveledzwa nga ndila i kumedzeaho.	-Zwi re ngomu a zwo ngo lulama na luthilhi, a zwo ngo lundhedzana. -Mihumbulo yo tapanyedzwa, yo sokou dovhololwa. -U pulana na/kana mvetomveto a zwi fushi, kana a zwi ho. -Maanea aya ha nekedzei/kumedzei.
LUAMBO, TSHITAILA NA U SEDZULUSA (LTS) (MARAGA: 15)	-U sumbedza vhudzivha ho go lombelaho ha ndeme ya luambo. -Luambo, zwi ga zwa u vhala zwo shumiswa zwone-zwone. -U shumisa luambo lwa nthesa lwa kuambe/maambe. -Munanguludzo u maipfi wo	-U sumbedza vhudzivha ho dzialo ha ndeme ya luambo. -Luambo, zwi ga zwa u vhala zwo shumiswa hu si na vhuikhakhi, u kona u shumisa luambo lwa kuambe/maambe. -Munanguludzo wa maipfi wo	-Hu na vhutanzi ha vhudzivha ha luambo. -Luambo na zwi ga zwa u vhala hundzhi a zwi na vhuikhakhi. -Munanguludzo wa maipfi wo tea tshibveledzwa. -Tshitaela, thounu na redzhitara zwo tea thoho ya maifungo.	-Huriwe u vhone ha vhudzivha ha luambo zwi hone. -Luambo ndi lwa misi, zwi ga zwo shumiswa lu fushaho. -Munanguludzo wa maipfi u a fusha. -Tshitaela, thounu na redzhitara nga u angaredza zwi di anana na thodea.	-Vhudzivha ha luambo ho sekena. -Luambo a lwo ngo vhubva, na zwi ga zwa u vhala huruwe a zwo ngo shumiswa nga ndila yone. -Munanguludzo wa luambo ndi wa fhasi. -Tshitaela, thounu na redzhitara zwi	-Luambo na zwi ga zwa u vhala zwo khakhea. -Munanguludzo wa maipfi wo shaedzwa. -Tshitaela, thounu na redzhitara a zwo ngo tea. -Ho dala vhuikhakhi, nahone zwo di vhalulwa na u sedzuluswa	-Luambo na zwi ga zwa u vhala zwo khakhea tshothe. -Munanguludzo wa maipfi a wo ngo tea na luthilhi. -Tshitaela, thounu na redzhitara zwo liana tshothe. -Ho dalesa vhuikhakhi na ndado, nahone a hu vhoneali vhutanzi ha

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

<p>sa vhambedzwiho/ wa ntchesa wa maipfi, zwo vhibva vhekuma. -Tshitaela, thounu na redzhisitara zwo tea tshothe thoho ya mafhungo. -A hu na vhekakhi na vhutlhihi nga murahu ha u sedzuluswa na u vhalululwa ha mushumo.</p>	<p>vanganywa lwa vhusiki. -Tshitaela, thounu na redzhisitara zwo tea thoho ya mafhungo. -Hunzhi a hu na vhekakhi nga murahu ha u sedzuluswa na u vhalululwa ha mushumo.</p>	<p>-Kanzhi a hu na vhekakhi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa.</p>	<p>dza thoho ya mafhungo. -Hu di vha na vhekakhi vhu si gathi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa.</p>	<p>shaedza ndunzhtendunzhe. -Hu na vhekakhi ho vhalaho nahho ho di vha na u vhalulula na u sedzulusa.</p>	<p>Zwituku.</p>	<p>u vhalulula na u sedzulusa.</p>	
<p>TSHVHUMBE O (T) (MARAGA: 5)</p>	<p><u>4 – 5</u> -Kubveledzeiwe kwo faranaho/tunzhe-dzeaho kwa thoho. -Vhudombedzi vhu tokonyaho ha ntchesa. -Mitala, dziphara zwo fhatwa lwa vhutali. -Vhulapfu/tshivhalo tsha maipfi zwi clana na ndaela dza thoho.</p>	<p><u>3½</u> -Mafungo o bveledzwa nga ndila yo faranaho. Hu na ndunzhtendunzhe. - Mitala, dziphara zwi a tevhelelea nahone zwo vangana. -Vhulapfu ho tea.</p>	<p><u>3</u> -Vhunzhi ha zwidombedzwa zwo bveledzwa. - Mitala, dziphara zwo fhatwa zwavhudi. - Vhulapfu ho tea.</p>	<p><u>2½</u> -Dziwe dza mbuno na zwidombedzwa zwo bveledzwa. - Mitala, dziphara zwo di khakhea hunwe, fhedzi maanca a di sala a tshi pfala. -Vhulapfu ho todou vha ho teaho.</p>	<p><u>2</u> -Vhunzhi ha dzimbuno dzi hone. - Mitala, dziphara zwo khakhea fhedzi maanca a sala a tsha di pfala. -Vhulapfu ho lapfesa/pfufhithalesa.</p>	<p><u>1½</u> -Zwi re ngomu zwiwe a zwiho khagala, a zwo ngo farana. - Mitala, dziphara zwi kha vhuimo ha fhasi. - Vhulapfu ho lapfesa/pfufhithalesa.</p>	<p><u>0 – 1</u> -O liana na thoho. - Mitala, dziphara zwo vthingana, a zwi tevhelelei. -Vhulapfu ho lapfesa/pfufhithalesa u fhirisa mpimo.</p>

KHETHEKAYO YA B: RUBRIKI YA U TOLAMAKA ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI (30)

KHOUDU	Khoudu 7: Vhusikeleli ha nthasa 80 – 100% 14½ – 18	Khoudu 6: Vhusikeleli ha nthasa 70 – 79% 13 – 14	Khoudu 5: Vhusikeleli ho dzialo 60 – 69% 11 – 12½	Khoudu 4: Vhusikeleli vhu fushaho 50 – 59% 9 – 10½	Khoudu 3: Vhusikeleli ho linganelaho 40 – 49% 7½ – 8½	Khoudu 2: Vhusikeleli ha fhasi 30 – 39% 5½ – 7	Khoudu 1: U sa swikelela 0 – 29% 0 – 5
ZWI RE NGOMU, VHUPULANI NA TSHIVHUMBEO (NVT) (MARAGA: 18)	-Ndivho yo dzialo tshothe ya thodea dza tshibveledzwa. -U iwala lwo rombaho/vhibvaho. - U tshimbila kha vhutala hone-hone, hu si na u bva kha thoho ya mafhungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana tshothe, nahone zwo tãndavhudzwa vhu-kuma, zwidodombedzwa zwothe zwi tikedza thoho ya mafhungo. -Hu na vhutanzi ha u pulana na/kana mveto mvo bveledza tshibveledzwa tshi si na vhu-khaki na luthihi, tshi kumedzeaho. -Tshivhumbeco ndi tsho teaho lwa tshothe.	-U na ndivho ya vhudisa ya thodea dza tshibveledzwa. -U iwala lwo rombaho/vhibvaho -U tshimbila kha vhutala hone-hone, hu si na u bva kha thoho ya mafhungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo tãndavhudzwa zwavhudisa, zwidodombedzwa zwothe zwi tikedza thoho. -U pulana na/kana mveto mvo zwo bveledza tshibveledzwa tsho fhatwaho zwavhudisi. -O shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeco nga ndila yone-yone.	-U na ndivho yo dzialo ya thodea dza tshibveledzwa. -U iwala - u fara tou polika zwi-tuku kha thoho ya mafhungo. -Hunzhi zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana, zwa tãndavhudzwa, nahone zwidodombedzwa zwinzhi zwi tikedza thoho. -U pulana na/kana mveto mvo zwo bveledza tshibveledzwa tshi kumedzeaho, tshavhudisi vhu-kuma. -O shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeco.	-U na ndivho i fushaho ya thodea dza tshibveledzwa. -U iwala - o di bvanyana ftedzi nga u angaredza ha xedzi zvine thoho ya amba lini. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana nga ndila i fushaho, zwinwe zwa zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na/kana mveto mvo zwo bveledza tshibveledzwa tshi fushaho, tshi kumedzeaho. -U shumisa mihumbulo u fushaho a tshi shumisa thodea dzo teaho dza tshivhumbeco tsha tshibveledzwa.	-U na ndivho yo linganelaho ya thodea dza tshibveledzwa. -Vhutala hawc kha u fitudula mushumo uyu vhu sumba ho sekena. -U iwala - u a xedza vhutala, zwi ambiwaho zwa ita zwi tshi liana huiwe. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana lwo linganelaho, zwinwe zwa zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na/kana mveto mvo zwo bveledza tshibveledzwa tsho faranaho nahone tshi kumedzeaho. -U na mihumbulo wo linganelaho wa thodea dza tshivhumbeco tsha tshibveledzwa.	-U na ndivho ya fhasi ya thodea dza tshibveledzwa. -Phindulo yawc kha mushumo uyu i sumbedza hu na u shaedza vhu-kuma. -U iwala - u xedza vhutala, na zwi ambiwaho huiwe a zwi tsha pfala. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo liana, zwidodombedzwa zwi-tuku zwi tikedzaho thoho. -A zwo ngo lingana kha Luambo lwa Hayani, naho ho di vha na u pulana/ kana mveto mvo. -Tshibveledzwa a tsho ngo kumedzwa zwavhudisi thodea dzo teaho dza tshivhumbeco a dzo tsho shumiswa - hu na u shaedza huluhulu ha zwithu zwa ndeme.	-A hu na ndivho ya thodea dza tshibveledzwa. -Phindulo ya mushumo uyu i sumbedza u xedza tshohe vhutala. -U iwala - u liana na thoho, zwi ambiwaho hunzhi a zwi tsha pfala. -Zwi re ngomu na mihumbulo a zwi elani, zwidodombedzwa zwi-tuku zwi tikedzaho thoho. -U pulana na/kana mveto mvo a zwi swikeleli/zwiho/ fushi na kathihi. -Tshibveledzwa itshi a tshi kumedzei. - A ho ngo shumiswa thodea dzo teaho dza tshivhumbeco.

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

<p>LUAMBO, TSHITAELELA NA U SEDZULUSA (LTS) (MARAGA: 12)</p>	<p>10 – 12</p> <p>- U shumisa zwiwumbeco zwone-zwone zwa girama, nga ndila yone, nahone zwo fhatwa lwa vhutali vhuakuma. -Ndivho ya maipfi yo tea tshothe ndivho, vha tanganedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitacla, ndivho na redzhisitara zwo tea tshothe-tshothe. -A hu na vhuakhakhi na vhutluli nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.</p>	<p>8½ – 9½</p> <p>-Tshilveledzwa tsho fhatwa zwavhudi vhuakuma, nahone nga ndila yone. -Ndivho ya maipfi yo tea ndivho, vha tanganedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitacla, thouni na redzhisitara zwo tea thodea dza mushumo. -Hanzhi a hu na vhuakhakhi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.</p>	<p>7½ – 8</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lwo dziabo, u a vhalea. -Ndivho ya maipfi yo tea ndivho, vha tanganedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitacla, thouni na redzhisitara hunzhi zwo tea. -Hanzhi a hu na vhuakhakhi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.</p>	<p>6 – 7</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lu fushaho. Vhuakhakhi vhu re hone a vhu khakhisi nyelelo ya mafhungo. -Ndivho ya maipfi i a fusha zwi tshi kwama ndivho, vha tanganedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitacla, thouni na redzhisitara zwo tea lu fushaho. -Hu na vhuakhakhi vhu si vhezhi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho todou vha vhu teaho.</p>	<p>5 – 5½</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lwo tou linganelaho. Hu na vhuakhakhi ho vhalahonyana. -Ndivho ya maipfi i fhasi nahone a i tei tshothe ndivho, vha tanganedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitacla, thouni zwo tea. -Hu na vhuakhakhi ho vhalaho nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho lapfesa/ pfufhifhalesa.</p>	<p>4 – 4½</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lwa fhasi nahone zwi a konda u tevhelelea. -Ndivho ya maipfi i toda u lulamiswa nahone a i tei ndivho, vha tanganedzaho mafhungo na nyimele. -Tshitacla, thouni na redzhisitara a zwo ngo tea. -Ho dala vhuakhakhi naho ho di vha na u vhalulula na u sedzulusa. -Zwo lapfesa/ pfufhifhalesa.</p>	<p>0 – 3½</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lwa fhasi nahone zwi a konda vhuakuma u tevhelelea. -Ndivho ya maipfi i toda ndulamiso zwi hone nahone a i tei ndivho. -Tshitacla, ndivho na vha tanganedzaho mafhungo a zwi anani/tshimbilani na thoho ya mafhungo. -Ho dalesa vhuakhakhi na ndado nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu – Zwo lapfesa/ pfufhifhalesa u fhirisa mpimo.</p>
---	---	---	--	---	---	---	---

KHETHEKANYO YA C: RUBRIKI YA U TOLAMA/KA ZWIBVELEDZWA ZWIPUFUHI ZWA VHUDAVHIDZANI (20)

KHOUDU	Khoudu 7: Vhuswikeleli ha nthesa 80 – 100% <u>10 – 12</u>	Khoudu 6: Vhuswikeleli ha ntha 70 – 79% <u>8½ – 9½</u>	Khoudu 5: Vhuswikeleli ho dziaho 60 – 69% <u>7½ – 8</u>	Khoudu 4: Vhuswikeleli vhu fushaho 50 – 59% <u>6 – 7</u>	Khoudu 3: Vhuswikeleli ho linganelaho 40 – 49% <u>5 – 5½</u>	Khoudu 2: Vhuswikeleli ha fhasi 30 – 39% <u>4 – 4½</u>	Khoudu 1: U sa swikelela 0 – 29% <u>0 – 3½</u>
ZWI RE NGOMU, VHUPULANI NA TSHIVHUMBEO (NVT) (MARAGA: 12)	-Ndivho yo dziaho tshothe ya thodea dza tshibveledzwa. -U tana vhudzivha ho angalalaho vhukuma ha vhusitsa ha u riwala. -Vhuniwali ho rombaho/dziaho – mugudi u fara vhuṭala hone, ha liani na thoho ya mafhungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo yawe zwo farana, zwa tandavhudzwa zwavhudisa, nahone zwidodombedzwa zwothe zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledzwa tshi si na vukhakti na luthihi, nahone tshi kumedzeaho. -O bveledza/tana tshivhumbeco tsha mathakeni	-Ndivho ya vhuṭisa ya thodea dza tshibveledzwa. -U tana vhudzivha ho angalalaho ha vhusitsa ha u riwala. -Vhuniwali ho rombaho/dziaho – mugudi u fara vhuṭala hone, ha liani na thoho ya mafhungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo yawe zwo farana, zwa tandavhudzwa zwavhudisa, nahone zwidodombedzwa zwothe zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledzwa tsho fhatwaho zwavhudi, tshi kumedzeaho. -O shumisa milayo ya tshivhumbeco yo teaho nga ndila yavhudi vhuukuma.	-Ndivho yo dziaho ya thodea dza tshibveledzwa. -U tana vhudzivha zwaho kha nyimele dzo tandavhuwaho dza u riwala mishumo/zwibveledzwa. -U riwala – mugudi u fara vhuṭala hone, hu na u liana/xelana zwiṭuku na thoho. -Hunzhi zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana, zwa tandavhudzwa, na zwidodombedzwa zwinzhi zwi tikedza thoho. -Hu na vhutanzi ha u pulana na u sedzulusa zwo bveledza tshibveledzwa tshi kumedzeaho, tshi tshavhudi vhuukuma. -O shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeco.	-Ndivho i fushaho ya thodea dza tshibveledzwa. -U tana zwinwe zwa vhudzivha kha nyimele dzo tandavhuwaho dza u riwala mishumo/zwibveledzwa. -U riwala – mugudi u a xedza vhuṭala fhedzi zwa si khakhise thalutshedzo nga u angaredza. -Zwi re ngomu kha tshibveledzwa na mihumbulo zwo farana lu fushaho, zwinwe zwa zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na sedzulusa zwo bveledza tshibveledzwa tshi fushaho, tshi kumedzeaho. -O shumisa mihumbulo u fushaho wa thodea	-Ndivho yo linganelaho ya thodea dza tshibveledzwa. Phindulo i shaedza vhuṭala. - U sumbedeza ndivho thukhu kha nyimele dzo tandavhuwaho dza vhuwili. -U riwala – mugudi u liana na thoho, thalutshedzo ya polika huwe. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana lwo linganelaho, zwinwe zwa zwidodombedzwa zwi tikedza thoho. -Vhutanzi ha u pulana na u sedzulusa zwo bveledza tshibveledzwa tsho linganelaho, tshi kumedzeaho. - U na mutumbulo wo linganelaho wa	-Ndivho ya fhasi ya thodea dza tshibveledzwa. Phindulo kha mushumo yu i sumbedza vhuṭala vhusckene. -U sumbedza ndivho i shaedzaho kha nyimele dzo tandavhuwaho dza vhuwili. -U riwala – mugudi u liana na thoho, huwe thalutshedzo ya polika. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwa tshibveledzwa a zwo ngo tou farana, zwidodombedzwa zwiṭuku zwi tikedzaho thoho. -A zwi tei Luambo lwa Hayani, naho ho pulaniwa na/ kana mvetomveto. Tshibveledzwa a tsho ngo kumedzwa zwavhudi. - Ho ngo shumisa	-A hu na ndivho ya thodea dza tshibveledzwa. -U shaedza ndivho kha nyimele dzo tandavhuwaho dza vhuwili. -U riwala – mugudi u liana na thoho, thalutshedzo hunzhi i a xela. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwa tshibveledzwa a zwi yelani, zwidodombedzwa zwiṭukuṭuku zwi tikedzaho thoho. -U pulana/ mvetomveto a zwi fushi. Tshibveledzwa a tshi kumedzei/fushi. -Ho ngo shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeco.

Vhune ha khandiso ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

	vhukuma.			dza tshivhumbeco.	thodea dza tshivhumbeco – hu na hu□we u shaedza.	milayo yo teaho ya tshivhumbeco.	
LUAMBO, TSHITAILA NA U SEDZULUSA (LTS) (MARAGA: 8)	$\frac{6}{8}$ -U shumisa zwiwumbeco zwone-zwone zwa luambo kha u riwala tshibveledzwa, nahone zwo fhatwa nga vhuitsila vhuulwane vhukuma. -Ndivho ya maipfi yo tea tshothe ndivho, vha tanganedzaho maifungo na nyimele. -Tshitaila, thouni na redzhitara zwo tea ndeme na thodea dza mushumo. -Tshibveledzwa hunzhi a hu na vhuikhakhi nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	$\frac{6}{6}$ -Tshibveledzwa tsho fhatwa zwavhuudi, vhukuma nahone nga ndila yone-yone. -Ndivho ya maipfi yo tea vhukuma ndivho, vha tanganedzaho maifungo na nyimele. -Tshitaila, thouni na redzhitara zwo tea ndeme na thodea dza mushumo. -Tshibveledzwa hunzhi a hu na vhuikhakhi nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	$\frac{5}{4}$ -Tshibveledzwa tsho fhatwa zwavhuudi, nahone tshi a vhaalea. -Ndivho ya maipfi yo tea ndivho, vha tanganedzaho maifungo na nyimele. -Tshitaila, thouni na redzhitara zwo tea. -Tshibveledzwa a tshi na vhuikhakhi vhuunzhi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.	$4 - 4\frac{1}{2}$ -Tshibveledzwa tsho fhatwa lu fushaho. Vhuikhakhi vhu hone a vhu khakhisi nyelelo ya maifungo. -Ndivho ya maipfi yo tea ndivho, vha tanganedzaho maifungo na nyimele. -Tshitaila, thouni na redzhitara zwi a di fusha. -Tshibveledzwa tshi di vha na vhuikhakhi vhu si vhuunzhi nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu ho todou vha ho teaho.	$\frac{3}{2}$ -Tshibveledzwa tsho fhatwa lwo linganelaho. Hu na vhuikhakhi ho vhalaho. -Ndivho ya maipfi yo shaedza nahone a i tei tshothe ndivho, vha tanganedzaho maifungo na nyimele. -Tshitaila, thouni na redzhitara zwo tsela fhasi. -Tshibveledzwa tsho faredza vhuikhakhi ho vhalaho nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu – zwo lapfesa/ pfulufhalesa.	$2\frac{1}{2} - 3$ -Tshibveledzwa tsho fhatwa nga ndila i shaedzaho/ya fhasi, nahone i a konda u tevhelelea. -Ndivho ya maipfi i toda huwe u lulamiswa, nahone a i tei ndivho, vha tanganedzaho maifungo na nyimele. -Tshitaila, thouni na redzhitara a zwo ngo tea. -Tshibveledzwa tsho dala vhuikhakhi, nahone ho di vha na u pulana/sedzulusa. -Vhulapfu – zwo lapfesa/ pfulufhalesa.	$0 - 2$ -Tshibveledzwa tsho fhatwa nga ndila ya fhasi/i shaedzaho vhukuma, nahone zwi tou konda tshothe u tevhelelea. -Ndivho ya maipfi i toda u lulamiswa ho angalalaho vhukuma nahone a zwo ngo tea ndivho na khatulhi. -Tshitaila, thouni na redzhitara a zwi tshimbilelani na thoho. -Tshibveledzwa tsho dala vhuikhakhi vhuunzhi, na nahone i re khagala nga murahu ha u pulana na u sedzulusa. -Vhulapfu – zwo lapfesa/ pfulufhalesa.

KHETHEKANYO YA A: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUSIKI (MAANEA)

MBUDZISO I

ADENDAMU

Mulingiwa ha vhofhei u fhindula mbudziso o tou disendeka nga tshakha dza maanea dzo dubekanyiwaho afho fhasi, tenda a n̄wala zwi ananaho na thoho/tshifanyiso.

1.1 MAANEA A NGANETSHELO

- Aya ndi maanea ane muñwali a anetshela tshitori kana zwiwo zwo no bvelelaho.
- Kha maanea haya muñwali a nga amba nga mutambo muñwe na muñwe we a u vhona wa mu takadza, sa bola, khirikhethe, rugby nz.
- Zwi anetshelwaho zwi tea u kunga na u tendisea.
- Mafhungo a hone a n̄walwa nga tshifhinga tsho fhelaho.
- Magumo a songo dowealeho nahone a fhedza tshitori zwavhudi.

1.2 MAANEA A MBULETSHEDZO

- Muñwali u buletshedza goloi nga vhudalo.
- Muñwali u ola tshifanyiso tsha zwine a khou amba nga hazwo a tshi tou toolola a tshi sumbedza mbonalo ya tshifanyiso tsha goloi, kuitele, nz.

1.3 MAANEA A U TATA KHANI

- Afha muñwali u vha e na ndila yawe ine a vhona ngayo zwithu.
- Mihumbulo yawe i tea u vha khagala u bva mathomoni u swika magumoni.
- Muñwali a nga imelela likumedzwa lo newaho kana a li hanedza.
- Muñwali u sumbedza u imelela liñwe fhungo/sia.
- Muñwali u tikedza vhukuma fhungo line a khou toda li tshi tendiwa.
- Muñwali u sumbedza vhukhwine ha fhungo line a khou li imelela.

1.4 MAANEA A U VHUISA MUHUMBULO

- Muñwali u vhuisa mihumbulo nga zwo bvelelaho murahu.
- Muñwali u vhekanya mihumbulo nga ndila ine ya kunga kana u tutula dzangalelo la muvhali.
- Muñwali u tea u vhekanya mafhungo nga ndila i pfallaho.

1.5 MAANEA A DISKHESIVI

- Afha muñwali u tata u lingana nga mihumbulo mivhili yo nekedzwaho.
- Muñwali u sumbedza vhudi na vhuvi nga ha u andadziwa ha mvelelo

dza vhagudi kha gurandā ho shumiswa madzina avho.

1.6 TSENGULUSO YA ZWIFANYISO

- Mugudi a nga amba nga tshugulu dzo sumbedzwaho.
- U vhulawa ha tshugulu lifhasini lothe/Afrika.
- Mugudi a nga amba nga vhugalaphukha.
- Afha hu nga da mihumbulo minzhi yo fhambanaho nga ha zwifanyiso zwo newaho.

1.7 TSENGULUSO YA TSHIFANYISO

- Mugudi a nga amba nga ha vhuḍi na vhuvhi ha mbingano.
- Mugudi a nga amba nga ha thalano kana mbingano.
- Mugudi a nga amba nga ha u mangadzana ha vhafunani nga dzirinngi.
- Afha hu nga da mihumbulo minzhi yo fhambanaho nga ha zwifanyiso zwo newaho.

1.8 TSENGULUSO YA TSHIFANYISO

- Mugudi a nga amba nga ha mutambo wa u gidima kana nga ha tshitediamu tshine vha khou gidimela khatsho.
- Mugudi a nga amba nga zwine a khou vhona kha tshifanyiso.
- Afha hu nga da mihumbulo minzhi yo fhambanaho nga ha tshifanyiso tsho newaho.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO 2

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI

Tshivhumbeo:

- Diresi mbili (ya muñwali na ya muñwalelwa)
- Diresi ya u thoma. (i tea u ñwalwa datumu nga vhudalo)
- Diresi ya vuvhili. (i thoma nga mufari wa tshimo sa muñwaleli kana mulanguli)
- Theshano.
- Thoho ya mafhungo. (i tea u ñwalwa nga madanzi kana ya talelwa arali yo ñwalwa nga maledere matuku)
- Mutumbu.
- Nyonesano kana phendelo.
- Magumo. (muñwali u ñwala dzina na tshifani a fhedza a saina)

2.2 TSHIPITSHI

Tshivhumbeo:

- Thoho.
- Theshano.
- Mvulatswinga.
- Mutumbu.
- Magumo.

2.3 MUFHINDULANO

Tshivhumbeo:

- Thoho.
- Marangaphanda.
- Mutumbu.
- Magumo.

2.4 LIÑWALOVHUNE NA VHURIFHI

Tshivhumbeo:

- Zwidodombedzwa zwa vhone.
- Zwododombedzwa zwa pfunzo.
- Tshenzhemo ya zwa mushumo.
- Dzithanzi.
- Muano.
- Tshivhumbeo tsha vhurifhi vha do tshi wana kha 2.1 afho ntha.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30

KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI
MBUDZISO 3

3.1 GARATA YA THAMBO

Tshivhumbeo:

- Madzina a vharambi na vharambiwa.
- Datumu.
- Fhethu.
- Tshifhinga.
- Tshivhidzelwa.
- U sumbedza uri vha do da na. (*RSVP*)

3.2 DAYARI

Tshivhumbeo:

- Duvha.
- Nwedzi.
- Tshifhinga.
- Luambo lu vhe lwa muthu wa u thoma.
- Mulaedza kha u vhe wa ndeme.
- I tea u pfesesea.

3.3 MASIA

- Fhethu hune ha khou iwa.
- Hune ha khou takuwiwa hone.
- Maipfi a masia a ngaho Vhukovhela, Vhubvadvha, ntha, fhasi, na zwiinwe.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 20
MARAGAGUTE: 100